

KKTC'de turizmin sosyo- ekonomik ve çevresel etkileri

MEHMET KIRAL

Giriş

Turizm dünya üzerinde gittikçe yükselen bir grafik izleyerek artmakta ve tüm dünya ülkelerini hem ekonomik, hem de sosyal yönden etkilemektedir. Ekonomik olarak turizm büyük bir pasta olmasıyla tüm dünya ülkelerinin ilgisini çekmektedir. Özellikle yeni kalkınmakta olan dünya ülkeleri için önem taşımaktadır.

Turizmi sadece ekonomik bir olay olarak nitelendirmek hatalı olur. Turizmi değerlendirirken ekonomik yönü yanında sosyal yönünü ve dolayısıyla toplumlar üzerindeki etkisini gözardı etmemek gerekir.

Sosyal bağlamda turizm, kapsamı farklı coğrafik koşulların insanları arasındaki iletişim, ilişkiler ve hareketlilik olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirmenin dört ana başlık altında toplanmasında yarar vardır.

1. Normal şartlarda karşılaşmayacak insanların turizm vasıtasıyla karşılıklı aralarında iletişim kurmaları,

2. Farklı kültür yapılarına sahip insanların, örf ve adetleri, gelenekleri, hayat tarzları farklı insanların kaynaşması,

3. Günlük yaşamın ekonomik ve sosyal sınıflandırmalarından uzaklaşan insanların davranış biçimleri,

4. Turistleri ağırlayan yerli halkın ekonomik kazanç ve çıkarlarına karşılıklı yabancılarla yaşamlarının bedeli.

Turizmin sosyo-kültürel etkileri negatif veya pozitif sonuçlar doğurabilir. Herhangi bir turizm bölgesi yerli kül-

türüyle yabancıları çekiyorsa ve onlara ayrıcalıklı, farklı bir ortam sağlıyorsa, bu o bölgenin kültürünün yaşatılması yönünde olumlu katkılar sağlar.

Bazı ülkelerde geleneksel örfler veya adetler yeniden canlandırılır. Çünkü turistler bunu sağlarlar ve o kültürün yaşamasına etki ederler. Panama örneğinde olduğu gibi geleneksel Panama kıyafetleri turizm amaçlı olarak dikilir ve turistleri çekmek için yaşatılır.

İngiltere'de birçok tiyatronun yaşama sebebi turistlerdir. Çünkü onları çeken eski tarihi ortamın ve o günleri yaşatabilmesidir. Bazı bölgelerde ise turistleri çeken festivaller düzenlenmektedir. Dolayısıyla bu tür faaliyetler kültürlerin yaşatılmasında önemli rol oynamaktadır.

Turizmin bir diğer avantajı ise endüstri gelişirken, aynı zamanda o ülkenin el sanatlarının ve antikacılığının da yok olmasını engellemesidir.

KKTC'de turizmin sosyal etkileri

KKTC'de turizm, gerek ekonomik gerekse sosyal açılarından çok önemli bir yer tutmaktadır. Yeraltı zenginlikleri olmayan, ulaşımı hava ve deniz yolu ile kısıtlı, az nüfuslu, küçük bir tipik ada ekonomisine sahip KKTC'nin turizm dışındaki ekonomik sektörlerinin gelişme şansı çok azdır. Bu sektörler işlevlerini yerine getirebilmek için gereksinim duydukları hammaddeleri dışarıdan karşılamak zorunda kalmaktadır. Turizm sektörü ise, tam aksine ihtiyaç duyduğu hammaddeleri KKTC'de bulabilmektedir. Güneş, kum, sahil, tarihi zenginlik,

ABSTRACT

IMPACT OF TOURISM ON ENVIRONMENTAL AND SOCIOECONOMIC ISSUES IN NORTHERN CYPRUS ECONOMY

The purpose of this article is to discuss the socioeconomic and environmental impacts of tourism industry in Northern Cyprus Turkish Republic which follow a rapid development trend in recent years. In this context, the article also presents the impact of tourism expenditures on employment, sales and household income. In addition the article investigates both the positive and negative impact of educational tourism on domestic people.

Mehmet Kiral, East Meditterean University, Magosa, Northern Cyprus Turkish Republic.

Mehmet Kiral, Cybrus Prestige Travel Genel Müdürü olup, Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde öğretim görevlisidir.

doğal güzellikler ve misafirperver insanı turizm için hammadde niteliği taşımaktadır.

Turizm çok dallı bir ağaç gibi birçok sektöre de hayat vermektedir. Örneğin, turizme bağlı olarak ülkede tarım, ulaştırma, sanayi ve ticaret sektörleriyle birlikte lokantalar, eğlence yerleri, taksiciler ve bunlar gibi daha birçok yan kuruluşlar birlikte kalkınmakta ve zenginleşmektedir. Turizmin bir diğer katkısı da kalkınmakta olan ülkelerin ödemeler dengesi için gereken döviz ihtiyaçlarını gidermesidir.

Turizm diğer sektörlerden farklı olarak ülkenin sosyal yapısını da ağırlıklı olarak etkilemektedir. Turizm amaçlı olarak ülkeye gelen yabancıların KKTC'ye kendi kültürlerini taşımaları neticesinde zaman içerisinde ülkemizin kültürü, bu kültürlerin etkisinde kalarak değişik bir boyut kazanmaktadır. Turizm ülke içerisindeki tüm sektörlerin uluslararası düzeyde düşünmesine, yani düşünce yapısının değişmesine yol açmaktadır. Turizm, ülkemizin gelir seviyesini dolayısıyla hayat standartını yükselten önemli bir sektördür. Geliri yükselen insanlar yaşam standartlarının iyileşmesinden dolayı daha iyi bir hayat yaşamağa başlarlar. Tüketimleri ve davranışları maddiyatın tanıdığı olanaklar çerçevesinde değişiklik göstermeye başlar. Bu da toplumda yeni arayışların oluşmasına ve sosyal yapının değişiklikler göstermesine yol açar.

Turizmin gelir seviyesine etkileri

Turizm ülkenin millî hasılasına büyük katkı sağlamaktadır. Bazı ülkelerde bu katkı gayri safi millî hasılanın % 32'sine kadar ulayabilmektedir. Bu da turizmin bir ülkenin insanların gelirini ve refah düzeyini ne denli etkileyebileceğinin açık bir göstergesidir.

KKTC'de turizm sektörünün gayri safi millî hasılaya katkısı artan bir trend göstermektedir. Ülkemizdeki birçok kişi

turizm sayesinde para kazanmakta ve gelir seviyelerinin yükselmesiyle yaşam şekillerini değiştirerek sosyal değişim geçirmektedir. Bu da toplumsal olarak kültürel değişikliklere yol açmakta ve daha farklı bir sosyal yaşantı ile entegre olmuş bir kültürün oluşmasına sebep olmaktadır.

Turizmin istihdama etkisi

Bugün dünyada yaşayan toplumlarda işsizlik en önemli sorunlardan birini teşkil etmektedir. Kaynak yetersizliği nedeniyle işsizliğin giderek artış gösterdiği KKTC'de turizm çok kapsamlı iş alanları açarak istihdama büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Turizmde istihdam olayını sadece otellerde çalışan işçiler olarak değerlendirmek yanlıştır. Turizm sayesinde otellerle birlikte daha önce değinmiş olduğumuz gibi diğer ana sektörlerle turizmin yan kuruluşları da bu pastadan payını almaktadır. Turizmin istihdama katkısı neticesinde işsizlik azalmakta, hayat standartı yükselmekte ve bunun sonucu olarak sosyal ve kültürel yozlaşma engellenmektedir. İşsiz insanlar kazançları olmaması nedeniyle toplum içerisinde olumsuz şartlar altında yaşamakta, yeterli eğitimi ve sosyal güvenceli olamadıkları için başıboş bir kesim olarak yetişmekte veya yaşamlarını sürdürmektedirler. Ayrıca aşırı boş zamanın ve maddi problemlerin bu kesimi umutsuzluğa ittiği ve bunun doğal bir neticesi olarak uyuşturucunun ve alkol bağımlılığının bu insanlar arasında yaygınlaşmasına neden olduğu bilinmektedir. Bazı aşırı hallerde bu kesimin yaşamlarını sürdürecekleri bir konuttan dahi yoksun oldukları ve devletin verdiği sosyal yardımların yetersiz olması nedeniyle aç kaldıkları bile görülmektedir. Turizmin sosyal yapı üzerindeki bir diğer etkisi de artan refah düzeyinin neticesi olarak suç oranlarının artmasına engel olmasıdır. Ayrıca turizm aile yapısını da korumakta ve aile içerisinde iyi bir eğitim alarak yetişen insanların suç işlemlerini önlemektedir.

Turizmi sadece ekonomik bir olay olarak nitelendirmek hatalı olur. Turizmi değerlendirirken ekonomik yönü yanında sosyal yönünü ve dolayısıyla toplumlar üzerindeki etkisini gözardı etmemek gerekir.

KKTC'de eğitim turizmi

KKTC'de yaklaşık on yıl önce temelleri atılan eğitim turizmi, her geçen gün gelişmekte ve bu sayede ülkede hiç de küçümsenemeyecek miktarlarda gelir ve döviz girdisi sağlamaktadır. Özellikle üniversitelerin kurulduğu bölgelerde meydana gelen talep artışıyla bütün ülke ekonomik bir canlılık yaşamaktadır. Üniversitelerin kurulduğu Gazi Magosa, Lefkoşe, Girne ve Lefke bölgeleri, yaklaşık olarak yedibin TC ve yabancı uyruklu talebeyi barındırmakta ve bu sayede bir kalkınma içerisine girdikleri gözlemlenmektedir. Eğitim turizminin olumlu ekonomik yönleri yanında sosyo-kültürel yapı üzerinde de olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır. Özellikle anavatana yönelik talebe turizmi sayesinde Türk gençliği birbirini daha iyi tanıyarak ve KKTC'yi tanıtarak, kaynaşma imkânı bulmuş ve dünyadaki Türk devletlerinin sosyal, kültürel ve siyasi entegrasyonuna katkı sağlayabilecek güzel bir örnek teşkil etmişlerdir. Eğitim amacıyla buldukları bölgedeki insanlarla, özellikle de aynı yaş grubundaki KKTC'li gençlerle kaynaşan bu grup, buralarda uzun süreler kalmaları nedeniyle sosyal ve kültürel bir kaynaşma yaşamakta ve yaşatmaktadırlar. Böylece o bölgede yaşayan insanların sosyo-kültürel yapılarını, yaşam görüşlerini yavaş yavaş değiştirmelerine etken olmaktadır. Örneğin Gazi Magosa ve Lefke bölgelerindeki öğrencilerin etkisiyle bölge halkının şivesi, kelime dağarcığı, toplumsal olaylara yaklaşımları, eğlence anlayışı, şehirin imar yapısı, belediye ve devlet hizmetleri önemli bir iyileşme göstermekte ve bölge halkı yeni bir anlayış ve farklı bir sosyo-kültürel yapı içerisinde yaşamlarını sürdürmekte ve yetişmektedirler. Böyle bir turizm hareketinin Türkiye ile diğer Türk devletleri arasında da etkin bir şekilde yer alması, Türk Milleti'ne Türk milliyetçiliğine ve Türklerin dünya üzerindeki etkinliğine büyük yararlar sağlayacağı kesindir.

Özellikle anavatana yönelik talebe turizmi sayesinde Türk gençliği birbirini daha iyi tanıyarak ve KKTC'yi tanıtarak, kaynaşma imkânı bulmuş ve dünyadaki Türk devletlerinin sosyal, kültürel ve siyasi entegrasyonuna katkı sağlayabilecek güzel bir örnek teşkil etmişlerdir.

Bu arada trafik kazalarının artan süratli arabalar sayısına paralel olarak yükselmesi, sosyal ve kültürel yapı üzerinde olumsuz bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Turizmin çevre üzerindeki etkileri

Turizmin çevre üzerinde de olumlu veya olumsuz etkileri olabilir. Turistlerin doğaya duydukları ilgi, KKTC'deki doğal güzelliklerin turizmi geliştiren bir faktör olarak gözetilmesine ve sanayinin tehditinden korunmasına yardımcı olmaktadır. Doğanın el değememişliğinden sağlayacağımız bu maddi kazanç, insanımızın ve devletimizin çevre korunmasına olan duyarlılığını artıracaktır. Bu da bilinçli ve eğitilmiş insanların gelişmesini sağlayacaktır. Bugün doğa, sahip olduğu zenginliklerin sağladığı maddi kazançlar nedeniyle maalesef katledilmektedir. Buna örnek olarak ormanların kereste ihtiyacı için, nesilleri tükenme tehditiyle karşı karşıya olan kuşların zevk için, plajların inşaat sektöründe kullanılmak üzere kumu için katletilmesi gösterilebilir.

Birçok ülkede turizme olan talep artışlarına paralel olarak el değmemiş doğa köşeleri gelişigüzel turistik tesislerle beton yığınlarına dönüştürülmüştür. Henüz el değmemişliğini yitirmemiş olan ülkemizin bu şekilde korunmasına ve artan talebi karşılamak için bölgenin doğasına uygun turistik tesislerin inşasına çok önem gösterilmelidir. Hükümetin imar planlarıyla bunu sağlaması gerekmektedir.

Turizmin doğa üzerindeki diğer bir olumsuz etkisi ise turistlerin sorumsuz davranışlarından kaynaklanmaktadır.

Yerli halkın korumaya çalıştığı doğa, turistlerin bilinçsiz davranışlarıyla zarar görebilmektedir. Tarihi ve turistik yerleri ziyaret eden turistler, buraları kirletebilmektedirler. Ülkemizin el değmemiş doğasını korumakta en büyük görev yine halka düşmektedir. □